Skolinspektionen

Beslut

2019-01-10

Dnr 43-2017:5377

Karlstads kommun

karlstadskommun@karlstad.se

Beslut efter uppföljning för gymnasieskola med yrkes- och introduktionsprogram

efter tillsyn i Tingvallagymnasiet

i Karlstads kommun

Skolinspektionen
Box 2320, 403 15 Göteborg

Uppföljning av tillsyn i Tingvallagymnasiet

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Karlstads kommun under våren 2018. Skolinspektionen fattade den 16 april 2018 beslut efter tillsyn för Tingvallagymnasiet. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Karlstads kommun inkom med den 19 oktober 2018 och det uppföljningsbesök som genomfördes den 23 – 25 oktober 2018. Vid besöket intervjuades 24 elever, 10 lärare, fem representanter för elevhälsan samt de två rektorerna. I den redovisning av vidtagna åtgärder som huvudmannen lämnat till Skolinspektionen framgår det att verksamheten är indelad i två skolenheter. Uppföljningsbeslutet avser båda skolenheterna.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälpt samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa dessa brister.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Karlstads kommun att vid vite av 1 200 000 kr senast den 29 april 2019 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Karlstads kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Undervisning och lärande

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Karlstads kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; 6 kap. 7-8 §§ gymnasieförordningen; Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1. Kunskaper)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att alla lärare i undervisningen tar hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Motivering till bedömning av brist

I beslutet den 16 april 2018 konstaterade Skolinspektionen att det fanns brister i hur undervisningen på Tingvallagymnasiet utgick från elevens förutsättningar. Det framkom bland annat att undervisningen inte genomfördes på ett sådant sätt att hänsyn togs till varje elevs behov och förutsättningar.

Efter att ha följt upp beslutet gör Skolinspektionen bedömningen att det fortfarande är så att Karlstads kommun inte ser till att undervisningen på Tingvallagymnasiet utgår ifrån varje enskild individs behov, förutsättningar och tänkande. Bedömningen görs mot bakgrund av att elever i många fall inte kan få uppgifter i undervisningen som utgår ifrån deras olika förutsättningar och behov. Trots att diskussioner skett på skolan om individanpassning i undervisningen så möts inte elever av det arbetssättet i alla kurser. Vid uppföljningen framkommer att det framförallt är elever som har svårt att ta till sig undervisningen och som behöver lättare material eller uppgifter som inte kan få detta i den utsträckning de behöver, men det framkommer även att elever som lätt når kunskapskraven inte alltid kan få uppgifter anpassade till den nivå de befinner sig på. Elever uppmuntras inte heller alltid att nå längre i sin kunskapsutveckling om de når betyget E. Lärarna tydliggör inte för eleverna vad som krävs för att nå ett högre betyg i kurserna och de uppgifter eleverna får upplevs av många elever inte ligga på en meningsfull nivå, vilket för många elever leder till att de inte blir motiverade att arbeta hårdare. Det innebär att verksamheten vid Tingvallagymnasiet inom det aktuella området fortfarande inte uppfyller författningarnas krav. Huvudman och rektor behöver vidta ytterligare åtgärder för att se till att eleverna får den undervisning de har rätt till enligt skollagen.

I skollagen står det att alla elever ska ges den ledning och stimulans de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Av läroplanen för gymnasieskolan framgår att det i undervisningen ska tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

I den redovisning av vidtagna åtgärder som Karlstads kommun inkommit med till Skolinspektionen den 19 oktober 2018 framkommer att det bland annat skett ett samarbete mellan psykolog och arbetslaget för hotell- och turismprogrammet under våren 2018, där pedagogiska och didaktiska

frågeställningar lyfts. Pedagogerna på skolenheterna har också arbetat med stödmaterial från Skolverket om planering och genomförande av undervisning och om digitala verktyg. Vidare framgår att förstelärarna har fått i uppdrag att ta fram digitala mallkurser, att utvärderingar har gjorts vid kursavslut och att ämnesövergripande planeringsmöten och ämnesträffar finns inplanerade under läsåret för att lyfta frågor om hur lärare ska stimulera och leda elever att nå längre i sin kunskapsutveckling. Resultatet av de åtgärder som gjorts framgår inte av dokumentet.

Av Skolinspektionens intervjuer vid uppföljningsbesöket framgår att undervisningen inte anpassas efter alla elevers individuella behov och förutsättningar. I intervjuerna med elever framkommer att lärarna i regel har uppgifter till de elever som snabbt blir klara med lektionens uppgift (även om dessa extrauppgifter av flera elever inte alltid upplevs som tillräckligt utmanande; se nedan), men inte uppgifter anpassade för elever som har svårt och behöver lättare material. Dessa elever får i regel arbeta med samma uppgifter som resten av elevgruppen, enligt de intervjuade eleverna. Några lärare är, enligt eleverna, bra på att omformulera och anpassa frågor och uppgifter till elevernas förutsättningar och behov, men andra lärare är inte bra på det, uppger eleverna. Utöver de diagnoser som görs i några ämnen när eleverna börjar på gymnasiet så säger eleverna att lärarna inte tar reda på vad eleverna kan i olika ämnen innan de planerar undervisningen. Några av eleverna säger att de får göra en utvärdering först när kursen är slut medan andra menar att det finns lärare som också utvärderar kursen under tiden den pågår.

Enligt de intervjuade eleverna uppmuntras inte eleverna i alla kurser att komma längre i sin kunskapsutveckling. Några elever säger att lärarna inte arbetar för att eleverna ska utvecklas och nå högre betyg och inte heller ger dem utmaningar. Dessa elever säger att det beror på att lärarna bara pratar med dem om att de ska nå E men inte hur de ska göra för att nå längre. Eleverna berättar att den skriftliga information som finns om de olika betygsstegen är svår att förstå och att fokus är på att alla ska nå E i kursen, inte längre. Elever på flera program säger att de inte kan nå så långt de vill eftersom de behöver tydligare förklaringar av vad de ska skriva för att nå längre. Det skulle vara lättare att nå ett högre betyg om man förstår hur man ska göra det, säger eleverna. Som elev kan man ofta inte få svårare uppgifter om man tycker att ett område är lätt, uppger eleverna. Istället får man samma uppgift som de andra eleverna. Enligt eleverna säger läraren att eleverna, om de vill nå längre, får skriva mer och bättre. Man kan få göra uppgifterna i snabbare takt men det är inte alltid så att vi får svårare uppgifter, säger de. Om man behöver utmaningar i undervisningen kan man gå till en speciallärare för att få hjälp med att höja sitt betyg eller till handledningen som sker en gång per vecka,

säger elever. Enligt eleverna förklarar vissa lärare för eleverna hur de behöver göra uppgiften för att nå högre medan andra lärare säger till dem att de själva ska lista ut hur de ska göra.

Av intervjuerna med lärare framgår att det på skolan varierar i vilken grad lärare i undervisningen tar hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar och erfarenheter. Lärare säger att de numera pratar mycket mer med varandra om hur de gör individanpassningar och att det förs mer samtal dem emellan om exempelvis arbetet med strukturen på tavlan. De diskuterar hur de kan utveckla arbetssätten och berättar att de har dubblering i vissa årskurser i vissa ämnen. När man har många elever i en klass är det så klart svårare att knyta en närhet och kunna se vilka erfarenheter, behov och intressen eleverna har jämfört med om man arbetar med de mindre grupperna, säger lärare. Lärarna säger vidare att de är lyhörda och lyssnar in eleverna för att förstå dem. Att individanpassa undervisningen i gruppen diskuteras i olika forum och på vissa program blir det väldigt individanpassat medan tiden inte räcker att göra det på andra, säger lärarna. Någon lärare säger att de kan individ- och nivåanpassa allt i det praktiska arbetet för att de har möjligheten att ha mindre grupper. Lärarna säger att det är svårare att ha den lyhördheten i grupper som är större.

Elevhälsan säger i intervju att det finns skillnader när det gäller i vilken utsträckning lärarna individanpassar undervisningen. Medvetenheten hos lärarna om uppdraget att individanpassa är stor och det förs mycket diskussion om detta i kollegiet säger elevhälsan. Enligt elevhälsan är det många delar som behövs för att det ska bli studiero (se mer under rubriken Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling nedan). Exempelvis behöver eleverna få uppgifter som känns meningsfulla för dem och som är på rätt nivå, eleverna behöver förstå uppgifterna och vara motiverade till arbetet för att det ska bli studiero, så är det inte i dag, säger elevhälsan. Rektorn säger att lärarnas planeringar dokumenteras men att det är svårt att få syn på hur lärarna gör för att individanpassa. Diskussion sker löpande om att lärare ska motivera eleverna att vilja nå längre i sin kunskapsutveckling, säger rektorn.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Karlstads kommuns verksamhet vid Tingvallagymnasiet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Karlstads kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin uppföljning kunnat konstatera att det fortfarande föreligger brister i skolenheternas arbete inom området Undervisning och lärande. De brister som konstaterats vid uppföljningen inom detta område förelåg redan vid Skolinspektionens första besök i verksamheten i slutet av januari 2018. Bristerna har därmed fortgått under lång tid.

Utöver bristerna inom nu aktuellt område har Skolinspektionen vid sin tillsyn kunnat konstatera brister i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd och i arbetet med studiero. Utredningen visar att bristerna i undervisningen har ett nära samband med bristerna inom nämnda områden. När så många förutsättningar att bedriva en god utbildning brister är risken överhängande att eleverna inte når så långt de kan i sin kunskapsutveckling. Att bristerna inom området Undervisning och lärande åtgärdas är, enligt Skolinspektionen, ett viktigt led i arbetet med att komma till rätta med bristerna även inom de övriga nämnda områdena och i arbetet med att förhindra att denna typ av brister uppkommer på nytt.

Mot angiven bakgrund är det angeläget att bristerna inom detta område snarast rättas till så att eleverna kan ges den utbildning i en god miljö som de har rätt till.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna kan antas redan ha fått och framöver riskerar att få för eleverna, bristernas samband med övriga konstaterade brister samt den tid under vilken bristerna fortgått, bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen med utbildningen. På grund av detta – och då det inte heller framkommit några särskilda skäl som talar för att det skulle vara obehövligt – ska föreläggandet i denna del förenas med vite.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Karlstads kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan ger eleven skyndsamt stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 5a § skollagen)
- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd. (3 kap. 8-9 §§ skollagen; Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.
- Rektorn ska se till att ansvariga på skolenheten utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att eleven ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som den enskilde eleven behöver, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Motivering till bedömning av brist

I beslutet den 16 april 2018 konstaterade Skolinspektionen att det fanns brister i skolenhetens arbete med extra anpassningar, utredning av elevers behov av särskilt stöd samt i arbetet med att ge särskilt stöd.

Efter att ha följt upp beslutet gör Skolinspektionen bedömningen att det fortfarande föreligger brister i Tingvallagymnasiets arbete med extra

anpassningar och i att utreda och ge särskilt stöd. Uppföljningen visar att det fortfarande är så att elever inte ges extra anpassningar på det sätt och i den omfattning som de är i behov av. Liksom vid förra tillsynsbesöket framkommer att detta bland annat beror på att lärarna inte hinner med att ge alla elever med behov av extra anpassningar sådant stöd. Det framkommer också att vissa former av extra anpassningar av olika skäl inte kan ges i undervisningssituationen, vilket medför att vissa elever inte får det stöd de behöver och har rätt till. Uppföljningen visar vidare att det fortfarande finns lärare som inte anmäler när en elev riskerar att nå betyget F och därmed skulle behöva en utredning av sina stödbehov. Det framkommer också, precis som vid Skolinspektionens förra besök i verksamheten, att elevers behov av särskilt stöd vid Tingvallagymnaiset inte alltid utreds i tillräcklig utsträckning. Vid uppföljningen framkommer bland annat att behovet av studiehandledning på modersmålet inte utreds för elever, som på grund av språksvårigheter, riskerar att inte nå målen i kurserna; detta beror bland annat på att det råder oklarhet kring om dessa elever överhuvudtaget kan erbjudas studiehandledning på sitt modersmål. Inte heller utreds elevens behov av särskilt stöd för alla de elever som fått betyget F i flera avslutade kurser och därmed riskerar att inte nå en gymnasieexamen. Det framkommer vid uppföljningen att det finns ett stort antal elever som nu går år 3 som fått betyget F i minst 200 poäng i årskurs 1 och 2, och som därmed riskerar att inte uppnå en gymnasieexamen, men som trots detta inte utretts för särskilt stöd. Istället för att utredas får dessa elever fortsätta med fortsättningskurser i ämnen utan att ges stöd i vare sig den föregående eller den pågående kursen. Det innebär att det är helt upp till den enskilda eleven att klara kursen och sannolikt mycket svårt att klara fortsättningskursen både med hänsyn till bristande förkunskaper, avsaknad av stöd och det faktum att eleven även utan att läsa in en tidigare kurs på egen hand redan studerar på heltid. Slutligen visar uppföljningen att det fortfarande är så att elever inte alltid får det stöd som en utredning visat att de har behov av. Det särskilda stödet är fortsatt organiserat på så vis att elever inte främst ges särskilt stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen, utan i annat sammanhang utanför undervisningen. Detta får i många fall till följd att elever, som har behov av individuellt inriktade stödåtgärder inom ramen för undervisningen, inte ges det stöd utredningen visat att de har behov av. Det förekommer också fortfarande stödåtgärder som inte kan erbjudas alla elever.

När elever inte får extra anpassningar i tillräcklig grad, eller inte ges det särskilda stöd de behöver, riskerar eleven att bli utan det stöd eleven behöver och har rätt till, vilket kan leda till att eleverna inte når så långt som möjligt i sin utveckling. Likaså leder det till att det blir svårare att uppnå studiero i undervisningen; som framgår närmare under området Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling finns det flera exempel på att studieron

brister på grund av elever som väljer att göra annat än skolarbetet. Arbetet med att ge extra anpassningar, att utreda elevers behov av särskilt stöd och att ge särskilt stöd uppfyller således inte författningarnas krav.

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. I skollagen anges vidare att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av skollagen eller annan författning. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Enligt läroplanen för gymnasieskolan har rektorn ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att elever som behöver särskilt stöd eller andra stödåtgärder får detta.

I det av huvudmannen inskickade materialet om vilka åtgärder som vidtagits för att komma tillrätta med bristerna inom området extra anpassningar och särskilt stöd framgår att de på skolan haft studiedagar om vilka rutiner för arbetet med extra anpassningar, utredning av stödbehov och arbetet med det särskilda stöd som finns och hur de ska tillämpas på skolenheterna. Elevforum har också, enligt huvudmannen, skapats för att elevhälsoteamen tillsammans med arbetslagen ska diskutera elevers eller klassers behov. Stöd i studierna utanför ordinarie undervisning ges på samma sätt som vid tillsynen våren 2018, uppger huvudmannen, och detta stöd följs upp av elevhälsa och speciallärare var tredje vecka.

Av de intervjuer som Skolinspektionen genomfört vid uppföljningen framgår att extra anpassningar inte ges till alla elever som är i behov av det. Rektorn säger att det är olika i olika kurser om eleverna får de extra anpassningar som de behöver eller inte. Lärare säger att de arbetar mycket med olika extra

anpassningar men att de, trots detta, inte räcker till för att möta alla elevers behov. Flera lärare uttrycker att de inte hinner ge alla elever som har behov av extra anpassningar det eftersom det är så många elever i grupperna. Elevhälsan säger att elever i hälsosamtalen har framfört att de inte får den hjälp de behöver och att de även i andra sammanhang hört av eleverna att inte alla lärare ger extra anpassningar och att det är svårt att veta vad det beror på att de extra anpassningarna inte görs. Eleverna berättar i intervjuer att det på vissa lektioner är lättare för läraren att hjälpa de elever som har behov av det men att i de kurser som det finns många elever som behöver hjälp så hinner läraren inte med att ge den hjälp som eleverna har behov av att få. Det är enligt eleverna för få lärare och för stora klasser och trots att många lärare går runt och försöker hjälpa eleverna med skolarbetet så hinner de inte och det medför att eleverna ofta kan bli sittande en halv lektion innan de får hjälp att komma vidare. Det får som konsekvens att många elever känner att de kommer långt efter i kursen. Det finns enligt eleverna elever som på grund av sina koncentrationssvårigheter skulle behöva hjälp med att strukturera upp sina uppgifter och elever som har läs- och skrivsvårigheter men som inte får det stödet i klassen. Några elever säger att det är svårt att förstå begrepp inom vården även för elever som kan svenska bra, men säger att de inte får någon hjälp med det heller. Stöd genom att få en upprepning eller ett förtydligande av genomgången ges inte alltid utan istället säger lärare att elever ska titta på lärplattformen eller gå till handledningen som ligger utanför lektionstid för att få det stödet. På handledningen sitter lärarna i olika klassrum men de är inte alltid tillgängliga på så sätt att de hjälper andra elever, säger eleverna. I matematikämnet kan elever få ett anpassat material, men inte i några andra ämnen, säger eleverna. Eleverna är hänvisade till att ta hjälp utanför lektionerna för att hänga med i kurserna och det innebär att det läggs ett stort ansvar på den enskilda eleven att klara av att nå E eller att höja sig, uppger eleverna.

Av intervjuerna med bland annat elever och lärare framgår vidare att de extra anpassningar som ges ofta ges på gruppnivå men inte i tillräcklig grad för enskilda elever. Enligt intervjuade lärare har de i kollegiet pratat om hur de ska göra när det är så många elever i gruppen och kommit fram till att de ska ha ett basutbud av extra anpassningar som är riktade till vissa elever, görs för alla och som många har nytta av. Lärare säger att de gör extra anpassningar på gruppnivå men att alla elever inte får det på individnivå. Eleverna får hjälp men det är olika mycket hjälp de olika eleverna får, säger elever som Skolinspektionen intervjuat. De säger också att det behövs fler lärare på lektionerna i flera kurser; som det är nu hinner lärarna inte hjälpa alla elever som behöver extra anpassningar på grund av de stora klasserna, uppger eleverna. Vissa elever behöver mycket hjälp och då kan det exempelvis vara så

att läraren sitter med en elev större delen av en lektion och då hinner läraren inte med andra som också behöver hjälp, säger elever. Verktygen att ge extra anpassningar finns, säger lärare. Så långt det är möjligt så ger lärarna extra anpassningar men de säger också att det är svårt att hinna med alla de extra anpassningar som behövs eftersom det är stora klasser. Elevhälsan säger att de har en pågående diskussion om hur det går med de extra anpassningar som lärarna arbetar med och enligt elevhälsan finns det fortfarande behov av insatser för att alla elever som behöver extra anpassningar ska få det. En av rektorerna säger att skolan nu arbetar mer systematiskt och ger extra anpassningar i större utsträckning både generellt och individuellt jämfört med föregående läsår. Rektorn säger att hen inte ser att det är någon klass på gruppnivå som inte får extra anpassningar, men säger att det har lyfts av lärare att det behövs mer extra anpassningar i svenska som andraspråk. Eleverna får enligt rektorn de extra anpassningarna som de behöver.

Vid de genomförda intervjuerna framkommer att bristerna i att ge alla elever de extra anpassningar de behöver påverkar studieron negativt (se mer under området Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling). Enligt de intervjuade eleverna är en orsak till att det blir stökigt på lektionerna att elever inte förstår och vet vad de ska göra; eleverna börjar då att störa istället, säger de intervjuade eleverna. Elevhälsan säger att individanpassningen, extra anpassningar och särskilt stöd går hand i hand och att skolan behöver se till att det finns ett väl fungerande arbete inom alla dessa delar för att det ska bli studiero. Eleverna behöver förstå uppgifterna och vara motiverade till arbetet för att det ska bli studiero, så är det inte i dag. Får eleverna de extra anpassningar eller det särskilda stöd som eleven har behov av kan eleven också ta till sig undervisningen och då blir det studiero, säger lärarna.

Av utredningen framgår vidare att alla lärare inte anmäler när en elev riskerar att nå betyget F och därmed skulle behöva en utredning av sina stödbehov. Enligt eleverna är de flesta lärarna dåliga på att informera dem om att de riskerar att inte nå E och att dela ut betygsvarningar. Eleverna säger också att de inte får informationen i god tid och att de därmed inte får möjlighet att göra något åt det. Det leder till stress för att man inte vet vad man ska göra om det är så att man riskerar att inte nå E, säger eleverna. När elever riskerar att inte nå betyget E är det olika om och när lärare signalerar detta till elevhälsan, säger elevhälsan. Rektorn säger att de arbetat med rutinen kring extra anpassningar och särskilt stöd på flera studiedagar men säger också att det inte inkommit så många anmälningar av studiesvårigheter och behov av särskilt stöd till rektorn.

Vid intervjuer med bl.a. rektor och lärare framkommer att elevens behov av särskilt stöd inte utreds för de elever som på grund av språksvårigheter riskerar att inte nå målen i kurserna. Det är enligt den ena rektorn många elever

på ett av programmen som är nyanlända men få elever som får studiehandledning på modersmål på skolenheten. De båda rektorerna säger i intervjuerna att det finns elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet. Den ena rektorn säger att en utredning av särskilt stöd för en av eleverna visat att eleven har behov av studiehandledning på modersmålet men att hen inte känner till om eleven får det stödet. Det finns också elever på vård- och omsorgsprogrammet som genom digitalt material får viss studiehandledning på modersmålet, säger en av rektorerna.

De båda rektorerna känner till att huvudmannen diskuterar hur behovet av studiehandledning på modersmålet ska tillgodoses men vet inte hur långt de kommit i implementeringen och säger vidare att kommunikationen om studiehandledning på modersmålet mellan rektorerna och huvudmannen inte är så tydlig. Det betyder enligt rektorerna att de inte alltid får kännedom om huvudmannens möjlighet att tillgodose studiehandledning på de språk som rektorerna ansökt om, vilket gör att de inte heller vet om de själva behöver komplettera huvudmannens arbete genom att själva rekrytera studiehandledare. Elever erbjuds studiehandledning på modersmålet i vissa språk via huvudmannens organisation, men i andra språk är det svårt att hitta personal, säger rektorn. Elevhälsan säger att det inte finns något pågående åtgärdsprogram med studiehandledning på modersmålet som åtgärd. De säger vidare att de skickat information till huvudmannen om behov av studiehandledning på modersmål men att de inte fått något svar än om det finns studiehandledare att tillgå i språket som de efterfrågar. Lärare säger att det finns elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet för att nå kunskapskraven, men att det stödbehovet inte utretts. Istället får eleverna själva söka studiehandledning, men det är det få som gör. Lärare säger att de försöker ge studiehandledning på egen hand och att de ger eleverna material på modersmålet. Elever på några av programmen säger att det finns elever i deras klasser som har svårt med ord och begrepp eftersom de är nyanlända. Eleverna säger vidare att lärare försöker förklara orden för dem, men att eleverna som har svårigheter med språket skulle behöva mer hjälp. Eleverna säger också att det blir svårare för dem vid grupparbeten eftersom det blir svårare att göra uppgiften tillsammans när andra elever inte har det så lätt med språket.

Det framkommer också att elevers behov av särskilt stöd inte utreds för de elever som fått betyget F i flera avslutade kurser och därmed riskerar att inte nå en gymnasieexamen. Skolinspektionens utredare har vid de dokumentstudier som genomfördes på Tingvallagymnasiet i samband med uppföljningsbesöket uppmärksammat att det finns 34 elever i år 3 som efter avslutat år 2 har betyget F i minst 200 poäng. (Skolinspektionen har inte granskat resultaten kopplat till utredningar och åtgärdsprogram för elever i år 2 och 1.) Av de 34 eleverna i år 3

har 4 elever fått sitt stödbehov utrett och beslut om åtgärdsprogram har fattats. Det innebär att minst 30 elever som går i år 3 på ett nationellt program riskerar att inte uppnå en gymnasieexamen. Att så är fallet bekräftas av de båda rektorerna och elevhälsan vid intervjuerna som genomförts vid uppföljningsbesöket. För flertalet elever har det, enligt rektor och elevhälsa, genomförts möten med rektor och elevhälsa och det som sagts på dessa möten finns i många fall dokumenterat, men någon utredning har inte ägt rum. Åtgärdsprogram finns inte heller i nuläget för dessa elever, enligt rektorn. Enligt rektorn skulle de aktuella elevernas stödbehov behöva utredas. Rektorn säger att fem elever uppmanats att gå ett fjärde år men att ingen av dem valt att göra det och att det inte heller finns dokumenterat i åtgärdsprogram. Det finns flera elever som inför starten av år 3 fått betyget F i 600 - 700 poäng och för flera av dem kan rektorn i journalsystemet se att flera samtal skett men att det fortfarande inte finns en plan för att eleverna ska nå gymnasieexamen. I några kurser finns prövningar planerade och elever är enligt rektorn informerade om att de riskerar att inte nå examen. Några planer på ett fjärde år eller någon annan åtgärd finns inte dokumenterade, säger rektorn. Rektorn säger att de på skolan har en bra översikt över eleverna som fått betyget F i ämnen som svenska, matematik och engelska men säger att de inte har motsvarande uppföljning för elever som har F i andra ämnen. Rektorn på den ena skolenheten säger att om det hade varit så att arbetet med utredning och åtgärdsprogram hade fungerat på skolan så hade de haft bättre koll och kunnat ge eleverna särskilt stöd. Rektorn säger att det över tid funnits brister i rutinen och arbetet kring särskilt stöd, att det tagit tid att gå igenom alla elever och att det nu är mycket åtgärder som behöver göras för att eleverna ska få det stöd de behöver.

Av genomförda intervjuer framgår att det särskilda stödet fortfarande är organiserat på så vis att merparten av stödet ges utanför den ordinarie undervisningen. Eleverna på flera program säger i intervjuerna att de inte känner till några elever som får särskilt stöd i klassrummet. Istället är de elever som behöver stöd hänvisade till en annan lärare i en annan lokal, säger eleverna. Några av eleverna vet inte var denne lärarens rum är någonstans. Eleverna säger att det finns mycket stöd att få utanför lektionen, till exempel handledningstid där det under en timma i veckan finns lärare tillgängliga i samtliga ämnen som kan hjälpa dem med enstaka uppgifter, att det finns två speciallärare, sommarskola och matematikstöd att få på lördagar. Handledningstiden passar dock inte alltid schemamässigt för eleverna, säger de, och det läggs ett för stort ansvar på den enskilda eleven att klara av att nå betyget E, tycker eleverna. Eleverna säger också att de känner till elever som inte får det stöd de behöver. Detta gäller till exempel de elever som behöver stöd i karaktärsämnena. Något sådant stöd finns inte att få idag, uppger

eleverna, trots att det ofta är karaktärsämnena som är svårast och det därför skulle behövas mer stöd där. Elevhälsan säger att det inte, vid tiden för tillsyn, finns någon elev som får särskilt stöd inom karaktärsämnen eftersom det stödbehovet inte framkommit i utredningar som gjorts. De säger vidare att det borde gå att organisera ett sådant stöd på skolan. I de dokumentstudier som genomfördes av Skolinspektionens utredare på Tingvallagymnasiet i samband med uppföljningsbesöket uppmärksammades att det i årskurs 3 finns minst mellan 50 och 60 stycken F satta i avslutade kurser som är av karaktärsämnesart (programgemensamma, inriktningsgemensamma och programfördjupningskurser).

Elever säger i intervjun att de inte kan få särskilt stöd inom ordinarie undervisning och säger att skolan borde bli mycket bättre på det. Lärare uppger att det behövs en diskussion om hur det särskilda stödet är organiserat på skolan och säger att det till exempel behövs dubblering i flera ämnen. Lärarna säger att stödorganisationen inte förändrats på skolan sedan Skolinspektionens tillsyn våren 2018 och säger att stöd saknas i karaktärsämnen. Lärare säger att de lyft till ledningen att de önskar tid för särskilt stöd i sina tjänster i respektive kurs, men säger att det önskemålet inte tillgodosetts. Lärarna säger att elever i högre grad än idag bör få sitt särskilda stöd i ordinarie undervisning. Elevhälsan säger att det görs en dubblering (två lärare är med på samma lektion) i två av skolans ämnen för att elever inte ska få vänta på stödet tills efter lektionerna. Elevhälsan och rektorn säger att det stöd som ges inom ordinarie undervisning är att elever först kan vara med på genomgången och sedan gå till en speciallärare för att få mer stöd. Enligt rektorn är speciallärarna inte behöriga i några karaktärskurser. Rektorn på den ena skolenheten säger att det särskilda stödet är organiserat på samma sätt som vid tillsynen i våras om än en något mer flexibel organisation kring dubbleringen i några ämnen. Speciallärarен har vid fem tillfällen deltagit på lektionen men det vanligaste är att eleverna går hela eller delar av lektionen till speciallärarен för att få särskilt stöd, säger rektorn. Elever säger att de inte kan se att elever som är i behov av stöd på grund av koncentrationssvårigheter får någon hjälp inne på lektionen. De eleverna får istället gå ut ur klassrummet till det som kallas Studiecentrum (biblioteket) och arbeta. När elever är i Studiecentrum gör de oftast annat än skolarbete, säger eleverna. Det finns enligt eleverna någon elev där speciallärare kommer in i klassrummet, men att det är vanligast att eleverna får gå ut ur klassrummet.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett

beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Karlstads kommuns verksamhet vid Tingvallagymnasiet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Karlstads kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid uppföljningen kunnat konstatera att det fortfarande föreligger omfattande brister i skolenheternas arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. Det har bland annat framkommit att det fortfarande är så att elever inte ges de extra anpassningar som de är i behov av och att elever inte alltid utreds för särskilt stöd, trots att behov av sådan utredning framkommit. Det har också framkommit att elever inte alltid ges det särskilda stöd som en utredning visat att de är i behov av. När elever inte får extra anpassningar i tillräcklig grad, eller inte ges det särskilda stöd de behöver, riskerar eleverna att bli utan det stöd de behöver och har rätt till enligt skollagen, vilket kan leda till att eleverna inte når så långt som möjligt i sin utveckling.

De brister som konstaterats vid uppföljningen inom detta område förelåg redan vid Skolinspektionens första besök i verksamheten i slutet av januari 2018. Bristerna har därmed fortgått under lång tid. Utredningen visar att det är många elever som berörts av bristerna i arbetet. De elever som primärt påverkas är sådana elever som får betraktas som särskilt utsatta. Det är högst sannolikt att bristerna i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, under den tid de pågått, påverkat elevernas möjlighet att nå så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Om bristerna tillåts fortgå är det troligt att de kan medföra långsiktiga konsekvenser för de drabbade eleverna. Det är mot denna bakgrund angeläget att bristerna snarast åtgärdas.

Skolinspektionen bedömer att bristerna i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd har ett nära samband med de andra brister som kunnat konstateras i verksamheten. Detta gäller framförallt bristerna i studieron vid skolenheterna. Att bristerna i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd åtgärdas är, enligt Skolinspektionen, ett viktigt led i arbetet med att komma till rätta med bristerna inom övriga områden och i arbetet med att förhindra att

denna typ av brister uppkommer på nytt. Även detta talar för att kraftfulla åtgärder snarast behöver vidtas för att komma till rätta med bristerna inom det nu aktuella området.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan kan antas ha fått och framöver riskerar att få för eleverna och den tid under vilken bristerna redan tillåtits fortgå bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. På grund av detta – och då det inte heller framkommit några särskilda skäl som talar för att det skulle vara obehövligt – ska föreläggandet i denna del förenas med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Karlstads kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Motivering till bedömning av brist

I beslutet den 16 april 2018 konstaterade Skolinspektionen att det fanns brister i att utbildningen inte utformades på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkrades en skolmiljö som präglas av studiero. Studieron varierade på skolenheten mellan program, klasser och kurser.

Efter att ha följt upp beslutet gör Skolinspektionen bedömningen att Karlstads kommun vid uppföljningen fortfarande inte ser till att undervisningen på Tingvallagymnasiets två enheter präglas av studiero eftersom det finns klasser där det inte är studiero under stora delar av skolveckan. När det inte är studiero är det elever som pratar rakt ut, skriker i eller utanför klassrummet, "tjafsar emot läraren" och gör annat än skolarbete som till exempel att se på film och serier och det stör övriga elever. Det är olika från lärare till lärare om de säger ifrån och om det får effekt att läraren säger ifrån. För elever innebär den bristande studieron att de inte får gjort det skolarbete de ska under lektionerna samt att elever inte fullt ut får det lärarstöd de är i behov av; det framkommer att elever i många fall behöver lämna klassrummet för att kunna få bättre studiero, och de fråntas därmed sin möjlighet att få hjälp av läraren.

Uppföljningen visar således att verksamheten i detta avseende fortfarande inte lever upp till författningarnas krav. Skolinspektionen bedömer dock att arbetet med att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet uppfyller författningarnas krav.

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I det av huvudmannen inskickade materialet om vilka åtgärder som gjorts för att komma tillrätta med bristerna inom området trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling framgår att de på skolan bland annat arbetat kollegialt med ett material från Skolinspektionen, att de utvärderat likabehandlingsplanen och att ordnings- och trivselreglerna reviderats. En pärm med rutiner om anmälan av kränkande behandling har tagits fram och ett arbete finns planerat för att förankra rutinerna. Skolans mentorer har planerat uppstartsdagar för de nya eleverna i åk 1. Rektorerna har genomfört och planerar fler lektionsobservationer.

Vid uppföljningsbesöket intervjuades 24 elever från skolans alla fem nationella program. Under samtliga fem intervjuer säger eleverna att det finns klasser och kurser där de inte har studiero under en majoritet av lektionerna. Elever berättar att det finns klasser där elever stör studieron så mycket att de inte får gjort sitt skolarbete och istället måste gå ut ur lektionssalen för att jobba eller ta med sig arbetet hem trots att den avsatta tiden de fått för respektive uppgift borde rymmas inom lektionstiden. Några elever säger att det inte alltid är studiero när de arbetar utanför klassrummet heller och flera säger att de inte får lika mycket lärarstöd utanför klassrummet som de skulle kunna få om de hade haft studiero och kunnat stanna kvar i lektionssalen. Även när de elever som stör studieron går ut ur klassrummet på lektionstid så stör de eleverna som sitter kvar i klassrummet eftersom de skriker i korridoren, säger några av eleverna. Eleverna berättar att de som stör andra inte heller själva har studiero och att dessa elever troligen skulle sluta störa om de fick mer hjälp med sitt skolarbete.

Eleverna säger också att det är olika hur lärare arbetar för att få studiero under lektionen. Några lärare är det alltid studiero hos och andra är det nästan aldrig studiero hos. Enligt eleverna säger lärarna till eleverna som stör men eleverna lyssnar inte alltid på tillsägelserna. Några lärare säger inte heller till eller gör annat för att se till att det blir studiero, säger eleverna. De långa genomgångar som en del lärare har, ibland 90 minuter i sträck, gör att det blir svårt att koncentrera sig hela lektionen och när eleverna inte längre kan koncentrera sig så pratar de med varandra, går runt i klassrummet och använder mobilen till annat än skolarbete vilket också påverkar de elever som skulle kunna

koncentrera sig om det var studiero, säger eleverna. Även lärare säger i de olika intervjuerna att lärare har olika lätt för att hålla studiero under lektionen och det gör så att studieron varierar på skolan. Lärare berättar att de tillsammans med elevhälsan vidtagit olika åtgärder för de klasser där det framkommit att det inte är studiero och säger att det resulterat i att det i vissa klasser blivit bättre studiero. Lärare säger att det fortfarande finns klasser och kurser där det inte är studiero. Lärare säger att det stora elevantalet som finns i vissa klasser minskar möjligheten att hålla studieron eftersom det blir trångt i klassrummet. Elevhälsan säger att studieron varierar i klasserna och i de olika kurserna. Elevhälsan berättar att det gjorts flera insatser i de olika klasserna men säger att det är många delar som behövs för att få studiero och att arbetet kvarstår för att alla elever ska få studiero. Eleverna behöver förstå uppgifterna och vara motiverade till arbete för att det ska bli studiero och så är det inte på skolan idag, säger elevhälsan. Genom möten med lärarlag och elever samt vid lektionsbesök har vi fått indikationer på att mer arbete behöver göras för att få studiero, säger elevhälsan. Lärare säger att eleverna behöver få de extra anpassningar eller det särskilda stöd de är i behov av för att kunna ta till sig undervisningen och för att det ska bli studiero. Rektorerna säger att de fått indikationer om att det inte är studiero i vissa klasser och att de därför gjort insatser för att komma tillrätta med studieron. I vissa klasser har det blivit bättre, men rektorerna säger att det fortfarande finns klasser där det inte är studiero och där elever stör undervisningen.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Som konstaterats ovan uppfyller Karlstads kommuns verksamhet vid Tingvallagymnasiet fortfarande inte de krav som följer av de författningar som gäller för verksamheten. Kommunen föreläggs därför att avhjälpa bristen genom att vidta de åtgärder som beskrivits ovan.

Skolinspektionen kan efter genomförd uppföljning konstatera att allvarliga brister fortfarande föreligger i skolans arbete med att tillförsäkra eleverna en miljö som präglas av studiero. Det finns fortfarande klasser på skolan där det inte är studiero under stora delar av skolveckan. De brister som konstaterats vid uppföljningen inom detta område förelåg redan vid Skolinspektionens första besök i verksamheten i slutet av januari 2018. Bristerna har därmed fortgått under lång tid. Av elev- och lärarutsagor framkommer tydligt att bristerna i studieron får en direkt påverkan på elevernas möjligheter att ta till sig undervisningen. Det är en grundläggande rättighet för eleverna att skolan säkerställer en miljö som präglas av studiero. Det är angeläget att åtgärder vidtas omgående så att eleverna inte riskerar att bli begränsande i att nå så långt som möjligt i sin utbildning på grund av brister i studieron.

Den aktuella bristen har nu fortgått under en lång tid och Karlstads kommun har inte åtgärdat densamma trots Skolinspektionens tidigare föreläggande härom. Mot bakgrund av detta och bristens allvar och att det är angeläget att bristen snarast rättas till bedömer Skolinspektionen att föreläggandet i denna del ska förenas med vite.

Avhjälpta brister i verksamheten

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Tidigare konstaterad brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Karlstads kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6–10 §§ skollagen)

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att det vid uppföljningen av tillsynen inte har framkommit annat än att Karlstads kommun avhjälpt bristerna. Denna bedömning görs utifrån huvudmannens skriftliga redovisning samt de uppgifter som framkommit vid uppföljningsbesöket.

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Susanne Nordberg och avdelningsjurist Johan Kylenfelt medverkat.

På Skolinspektionens vägnar

X Maria Wassén

Avdelningschef
Signerat av: Maria Wassén

X Annika Stenberg

Utredare/föredragande
Signerat av: Annika Stenberg

Hur man överklagar, se bilaga 1

Bilagor
Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.